

Tefinger:
De nuptiis
Balevorum

26

DE
NUPTIIS
BATAVORVM

AVCTORE

Kus 4098

M. IOANNE ANDREA
TAFINGER,

SOC. REG. TEVT. GOTTINGENSIS,
ET
LATINAE IENENSIS MEMBRO

16c D

* * * * *

GOTTINGAE
TYPIS IOANNIS FRID. HAGER.
MDCCLII.

IN CALIS CONVICTORI

ARTIS MAGIS

RECTORIBUS DOMINO

PHILIPPO

PHILIPPO PHILIPPO

J. B. PHILIPPO

PHILIPPO PHILIPPO

PHILIPPO PHILIPPO

PHILIPPO PHILIPPO

PHILIPPO PHILIPPO

PHILIPPO PHILIPPO

PHILIPPO PHILIPPO

PHILIPPO PHILIPPO

DVCALIS CONSISTORII
WIRTEMBERGENSIS
ILLVSTRISSIMO DOMINO
PRAESIDI

PHILIPP. EBERH.
L. B. DE ZECH,

CONSILIARIO STATVS INTIMO, AD
CIRCVLVM SVEVICVM LEGATO DIRE-
CTORIALI, ORDINIS VENATORII SE-
CRETARIO, VNIVERSITATIS TY-
BINGENSIS VISITA-
TORI.

MAGNIFICO DOMINO
DIRECTORI,
IOANNI SCHEFFER,

VNIVERSITATIS TVBINGENSIS

VISITATORI.

DOMINIS ASSESSORIBVS
AMPLISSIMIS, REVEREN-
DISSIMISQVE,

FRIDER. WILHEM.
FROMMANN,

CONSILIARIO REGIMINIS, FISCOQVE

ECCLESIAITICI ADVOCATO.

WILHELM. GOTTL.
TAFINGER,

S. S. THEOL. DOCTORI,
ECCLESIAE CATHEDRALIS STVTTGAR-
DIENSIS ANTISTITI, ECCLESIARVM
WIRTEMBERGENSIVM SVPERATTEN-
DENTI GENERALI, ABBATI ALDEL-
BERGENSI, ORDINVMQVE PROVIN-
CIALIVM ASSESSORI
PRIMARIO.

L V D. EBERH.
FISCHER,

S. S. THEOL. DOCTORI,
IN AVLA SERENISSIMI PRINCIPIS PRI-
MARIO VERBI DIVINI MINISTRO, MO-
NASTERII HIRSAVGIENSIS ABBATI, OR-
DINVMQVE PROVINCIALIVM
ASSESSORI.

GOTTLIEB. FRID.
ROESLER.

COENOBII ALPIRSPACENSIS

ABBATI.

PATRONIS MAXIMIS,
PARENTI OPTIMO

PIETATEM TESTATUR, VI-
TAMQVE LONGAEVAM
ADPRECATUR

TANTORVM NOMINVM

CLIENS SVBMISSISSIMVS

M. TAFINGER.

VIRI,
ILLVSTRISSE,
MAGNIFICE, AMPLISSIME,
REVERENDISSIMI QVE.

Accipite, Maecenates ex-
optatissimi, specimen,
quod Vobis offero, lit-
terarium vultu gratioso, hoc est,
Vobis proprio. Accipite preces
ardentissimas ad Deum Maxi-
mum indefinenter fundendas.
Servet Vos divina providentia Rei-
publicae pariter ac Ecclesiae ful-
cra,

cra, Orbis litterarii lumina, Ve-
straque in Ecclesiam Christi me-
rita amplissima & temporariis, &
spiritualibus, compenset bonis
largissimis. Ita precatur ex animo,
ita enixissime se commendat.

VIRI,
ILLVSTRISIME,
MAGNIFICE, AMPLISSIME,
REVERENDISSIMIQUE
IMMORTALIVM NOMINVM
VESTRORVM

Dab. Gottingae
d. X. Decembr.
MDCCLII.

CVLTOR SVBMISSISSIMVS
M. IOANNES ANDREAS
TAFINGER.

§. 1.

Materia de Nuptiis est perquam trita, estque a Viris Celeberrimis abunde pertractata. Vnde is, qui eam iam adgreditur, novi praestare nihil videtur iure meritoque. Equidem constitui, de nuptiis Batauorum pauca differere, & quae notatu digna sunt, breuiter examinare. Transeo igitur ea omnia, quae ad nu-

ptias in toto ambitu suo spectandas requiruntur. Taceo materiam de sponsalibus, nec de eorum validitate loquor, praetereo quod de gradibus eorumque computatione disputatur, praesuppono, quod ad dissensum, seu consensum, parentum spectat, nec mentionem facio trium bannorum ecclesiasticorum, denique etiam de controuersia antiqua nos inter & Pontificios dudum agitata, atque a Nostratibus solidissime confutata, an coniugium sit Sacramentum? praefari superfluum duco.

§. 2.

Nuptias Reformatorum, in Batauia viventium, nihil fere differre a nuptiis
& re-

& reformatorum, & Lutheranorum, aliis in regionibus uiuentium, constat ex Benthemii statu ecclesiastico, & scholastico Batauo, qui liber lectu dignissimus est. Formulae liturgicae, quibus Ministri ecclesiae reformatae vtuntur penes Batauos, cum Protestantium liturgiis maxime conspirant, si materiam de nuptiis spectes.

§. 3.

Qui nuptias celebrare cupiunt in Bataua, nec sunt reformati, quorum religio est dominans in septem confederatis prouinciis, debent sua nomina indicare in curia, quam Stad-Huys uocant. Inscribuntur illa deinceps Albo
Con-

Coniugatorum publico, & inscriptio-
 ne facta publice proclamantur, atque
 ab aliquibus Magistratus politici mem-
 bris copulantur. Formula, quae vfur-
 patur, est haec: N. visne N. maritum,
 vxorem, ducere? huic quaestioni a de-
 sponfatis adfirmatae additur alia: Vul-
 tisne vobis inuicem esse fideles, nec
 vos, donec mors id efficiat, separare?
 affirmant iterum & tandem perbreuis
 adhortatiuncula adiungitur: memento-
 te pauperum. Cui volupe fuerit, haec
 fusius descripta cognoscere, supra lau-
 datum Benthemium euoluat.

§. 4.

Cum Lutherana religio, etsi olim
 primum locum obtinuerit, vti ex Loe-
 scheri

ſcheri hiſtoria motuum P. 3. p. 74. & ſeqq.
conſtat, non ſit in Batauia dominans,
Auguſtanae Confeſſioni inuariatae ad-
dicti, ſeu Lutherani, qui nuptias ſuas
celebrare cupiunt, deſcripto modo iſtas
inſtituere pariter tenentur. Confirma-
tio Magiſtratus publica eſt in Batauia
inprimis neceſſaria, neque cuiquam ab
iſta conceditur diſpenſatio. Pone ali-
quem clam per ſuum Paſtorem benedi-
ctionem ſacerdotalem accipientem, fa-
cta nondum confirmatione publica, cer-
te ille, vbi in Magiſtratus notitiam bene-
dictio haec clandestina peruenerit, non
ſolum haud mediocrem numerabit mul-
ctam, ſed & illius matrimonium erit
nullum.

nullum. Neque hoc iniustum censeo, cum maximi intersit reipublicae scire & diiudicare, vtrum per hoc vel istud matrimonium nihil ciuitatis derogetur commodis? vtrum hoc vel istud coniugium non sit & fieri possit ciuitati molestum, quod penes pauperes per saepe accidere solet.

§. 5.

Confirmatione publica impetrata quilibet habet veniam, per suae religionis ministrum sacerdotalem benedictionem accipiendi. Lutherani in Batauia vi legis ecclesiae suae benedictionem sacerdotalem accipere tenentur. Debent quippe eorum, qui nuptias habere volunt,

lunt, sponsalia ter, & quidem tribus diebus dominicis in ecclesia publice indicari. Nec sine testimonio, a Magistratu politico dato, quod confirmationem publicam probat, admittuntur. Factis hisce tribus proclamationibus publicis, nullisque impedimentis legalibus prolatis, benedictio sacerdotalis suscipitur, quae &, ubi altera pars fuerit aegrotata, priuatim coram parentibus aut aliis testibus solet dari. Quam Ben- themianam recensioem in Batauia ver- satus & indagavi & veram deprehendi.

§. 6.

Dantur & in Batauia sectae benedi- ctionem sacerdotalem non petentes.

Quae-

Quaeritur vtrum benedictio sacerdotalis sit necessaria, & praecepti diuini, & an possit salua conscientia negligi? Pontificii, qui coniugium pro sacramento habent, illam absolute necessariam, vt effectum spirituales, statuunt, id quod ex Concilio Tridentino distincte patet, declarantur nimirum Sess. XXIV. C. I. illa matrimonia omnia nulla & invalida, quae sine hac benedictione contrahuntur. Ad essentiam coniugii igitur Pontificii illam referunt. Fateor, quod nullum vestigium in sacro codice extet, quo probari eius necessitas possit; vnde & illis in terris, vbi non est recepta, potest omitti. Quanquam haud
nega-

negare velim, quod, cum coniugium res sacra sit penes omnes homines, benedictio sacerdotalis cum imploratione diuinae gratiae coniuncta, maxime ad aedificationem & neogamorum & auditorum aliorum faciat. Nostris in protestantibus terris autem, quae hunc morem lege ecclesiastica introductum habent, sanctumque retinent, adest iam necessitas copulae sacerdotalis, vt ita loquar, hypothetica. Etsi itaque ad essentiam coniugii istam non referamus, ita tamen res sese habet, vt coniuges post consensum demum coram suo Pastore & ecclesia datum pro coniugatis habeantur. Denique apud nos haec copula

B

quo-

quoque necessaria est ad effectus ciuiles producendos, efficit nimirum indissolubilitatem matrimoniorum, conceditque vtrique parti ius in corpus & in bona omnia.

§. 7.

Habet, vt modo dixi, hunc effectum copula sacerdotalis ut Collegia nostra mixta matrimonium non amplius dirimant, nisi ratio adfuerit grauior, v. g. adulterium. Sponsalia vero possunt facilius & solent quoque dissolui, praesertim vbi vtraque pars pertinaciter nolit; quoniam praevidet iudex matrimonialis, quod coactis ad coniugium desponsatis varia incommoda & iurgia perpetua sint

re-

resultatura. De sacerdotali copula antiqua optime scripsere praesertim Pfan-
nerus, Hildebrandus, Boehmerus & Muller-
us, quibus in primis meretur adiungi
Henrici Christophori Hochmanni de
benedictione nuptiarum Altorfii 1685
in 4to edita commentatio prolixa.

§. 8.

Nescio, an examen quod ante co-
pulam sacerdotalem desponsati in Wir-
tembergia, patria mea dulcissima, sub-
ire tenentur omnes, non possit certo
respectu assimilari confirmationi ma-
gistratus publicae in Batauia receptae.
Certe nulli conceditur matrimo-
nium, nisi examen rationum, quae

circa illius personam, secundum omnes respectus consideratam observari debent, antea fuerit institutum ab iis, qui principem repraesentant. Possentne hoc examen pro confirmatione haberi? Queritur scilicet ante omnia, an non desponsatorum unum in alio quodam loco sit coniugatum? an aetas debita adsit; an matrimonium non contra leges divinas & provinciales peccet, praecipue indagatur: inquiritur porro & in opes desponsatorum & probe dispicitur, ne coniugium civitati noxium contrahatur. His omnibus sollicitè examinatis ecclesiae minister a suo Decano veniam accipit, benedictionem sacer-

cerdotalem largiendi. Confirmatio publica igitur in Batauia recepta formaliter tantum, non materialiter a Ducatus Wirtembergensis more distare mihi quidem videtur,

§. 9.

Quaeritur quomodo res sese habeat in Batauia cum infantibus ante confirmationem publicam generatis. Parentes eos in curiam ducunt & in medio ponunt. Quaeritur ex parentibus utrum hos suos agnoscant liberos? qui respondent affirmando & sic spurii fiunt legitimi. Neque poena civilis ipsis irrogatur ulla, quod penes cives Ducatus Wirtembergensis aliter iterum se habet,

vbi enim quis commissae & cum futura sua coniuge fornicationis fuerit conuictus, mulctam dat a principe pro tali delicto determinatam. Censuram tamen ecclesiae suae & in Batauia incurrunr, qui ante connubium generant infantes.

§. 10.

Ad nuptias Mennonitarum, qui in Batauia praesertim florent, notari meretur peculiare eorum de personis, cum quibus matrimonium contrahunt, dogma. Coniugium divinum esse institutum perhibent, vrgentes, quod matrimonia non nificum eiusdem religioni ad dictis debeant contrahi. Probant hoc as-

fer-

tertum sanctorum Patriarcharum exemplo, et hoc in Domino nubere vocant.

§. II.

Quaeritur, vtrum & penes Batauos dispensationes locum habeant? Circa leges divinas nullo modo dispensant; vti & paritatis rationum in gradibus determinandis sunt tenacissimi. Nonnunquam tamen Magistratus politicus ob rei publicae commodum matrimonia lege divina non prohibita interdicit; etsi alias coniugia consobrinorum sint in Belgio nec civiliter prohibita. In Gallia Angliaque saepissime tales casus eveniunt, vt interdicator matrimonium ob has

vel illas rationes peculiare, quod alias plane non est prohibitum.

§. 12.

Singulare quid apud Batauos est, quod politico Magistratui decidendae sint controversiae matrimoniales omnes. Nec enim habent Consistoria perpetua ex Assessoribus sacris & politicis composita. Vbi tamen casus aliquis gravior acciderit, adsciscuntur verbi diuini Ministri; qui potestate delegata vti Consistoria omnia & Protestantium & Pontificiorum, agunt. Errant putantes, Consistoria agere auctoritate propria. Ipsa Pontificiorum Consistoria habent

habent potestatem delegatam ab Episcopo, in quo vno ius residet lites matrimoniales dirimendi. Episcopi habent eam a Pontifice & sunt illius Legati perpetui. Galli suam potestatem non a sedis Apostolicae gratia, sed a Christianissimo Rege ipso derivant.

§. 13.

Nimium petunt, qui Theologos in rebus matrimonialibus plane exesse volunt. Certe Theologi, qui plus commercii, vi suorum munerum, cum sacris litteris habent, quam alii, poterunt etiam sensum praeceptorum divinatorum accuratius determinare. Taceo

experientiam saepe in his rebus necessariam, quae quidem sine dubio in eiusmodi rebus certior & maior est in Ministris Euangelii propter continuam cum varii generis hominum consuetudinem, quam in aliis, quibus alia concredita sunt negotia.

§. 14.

Supereſt, vt & de die, quo celebrantur nuptiae in Batauia loquar. Dies determinatus non est, & fallitur Benthemius dicendo nuptiarum celebrationem die solis non haberi, cum in Belgio moratus contrarium observaverim. In
gene-

genere verum est, quod cum nuptiae maximam partem cum computationibus pariter atque commiffationibus sint coniunctae praestet aliis diebus istas haberi. Dilemannus Heshufius Theologus Nostras celeberrimus tanto cum Zelo Rostochii 1556 nuptias diebus dominicis celebratas damnauit, vt anno sequenti exilium propterea passus fit. Videatur Linckfeldii historia Heshufiana, pag. 10. & sequentibus.

§. 15.

Denique hoc annoto, quod cum Magistratus politicus in Batauia in confirmata

firmatione publice sua data adquiescat ;
differentia quaedam Batauos inter, &
nos intercedat. Scilicet nos etiam be-
nedictionem sacerdotalem & iura Sto-
lae religioni dominanti
tribuimus.

CLARISSIMO ET DOCTISSIMO
V I R O
IOANNI ANDREAE
TAFINGERO
PHILOSOPHIAE DOCTORI DIGNISSIMO
S. P. D.
IOH. LAVR. MOSHEMIVS!

Multa TIBI, Amice iucundissime, diuinitus obtigerunt ad rem bene agendam & praesidia & ornamenta, quibus alii plurimi carent. Mitto genus & proavos: quamquam & in his est, quod in prouidentiae diuinae summis beneficiis merito ponas. Exemplis enim augere TE possunt maiores TVI, & ad virtutem & prudentiam mortui licet accendere, vi-

ri

ri egregii, qui magnam meritorum gloriam consequuti sunt & apud posteros retinent. Parentem vero TVVM filere nequeo, virum doctrina, virtute, prudentia, muneribus denique venerabilem, in quem intuens & viuum vides omnium, quae laudabilia & praeclara in TVAE fortis homine vocari possunt, magistrum, actione ipsa, quod magnum est, praecepta exprimentem, & liberalem non minus, quam prudentissimum conspicias felicitatis TVAE tutorem. Neque patriam omittere possum: quae cum sapientissimis institutis, tum summis & egregiis viris referta, continuo TE monet, vt dignum ea ciuem TE praebeas. Ad haec externa accedunt alia maiora in TE ipsa sita. Habes a diuina bonitate ingenium promptum, alacre, sagax, animum ingenuum & ipsa natura virtuti amicum, natium scientiae acquirendae

desi-

desiderium, iudicandi facultatem eximiam: magnas sane naturae dotes, quibus qui praediti sunt, & contra vtriusque fortunae pericula egregie muniti sunt, & humani generis commodis prouehendis aptissimi. Gratulor ego TIBI, quod debeo, tot, tantaque bona: multo vero magis gaudeo, quod optime illis vteris, neque quidquam eorum negligis, quibus & scientiae, prudentiaeque, quibus iam abundas, praecepta & instituta confirmari & augeri, & bene merendi facultas amplificari possunt: cuius quidem diligentiae specimina edidisti adhuc non contemnenda, maiora sine dubio patriae exitinere per Galliam, Angliam, Batauiam, Germaniam suscepto redditus. Confidere nimirum haec consideranti secure licet, fore, vt patriam, tot magnarum animarum matrem ac nutricem, ornes, ecclesiam fulcias & tuteris, ciues exemplo

plo

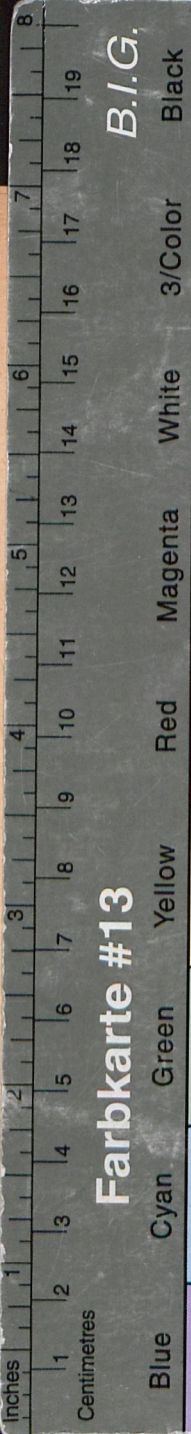

plo non minus, quam voce, ad veram aduersus Deum pietatem ducas & emendes, venerandorum denique parentum senectutem, utinam! diuturnam, integram, placidam, exhilares. Faueat supremum Numen certissimae huic spei nostrae, TEQUE, Vir clarissime, Fautorque optime, rebus omnibus, quibus vera felicitas hominum continetur, frui diutissime iubeat. Ego, consuetudinis & amicitiae nostrae memor, TIBI quamdiu vixero, bene precabor, TV, non dubito, benevolentiam, quam habes erga me, numquam extingui patieris. Vale ex voto. Dab. in Acad. Georgia Augusta ipsis Cal. Decembr. A. MDCCLII.

Ku 4098

(X2627123)

B.I.G.

Farbkarte #13

26
DE
NVPTIIS
BATAVORVM

AVCTORE *Ku4098*
M. IOANNE ANDREA
TAFINGER,
SOCC. REG. TEVT. GOTTINGENSIS,
ET
LATINAE IENENSIS MEMBRO

P. 390.

GOTTINGAE
TYPIS IOANNIS FRID. HAGER.
MDCCLII,